

Reprezentativnost evropských organizací sociálních partnerů: odvětví elektřiny

Shrnutí

Úvod

Cílem této studie je poskytnout nezbytné informace na podporu odvětvového sociálního dialogu v odvětví elektřiny. Série studií reprezentativnosti, které na žádost Evropské komise provádí observatoř EIRO, se snaží určit reprezentativní sdružení sociálních partnerů, která by měla být konzultována podle Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Studie tedy určuje příslušné vnitrostátní organizace sociálních partnerů v odvětví elektřiny za použití přístupu shora dolů (uvedením seznamu členů evropských organizací) a zdola nahoru, tzn. prostřednictvím vnitrostátních dopisovatelů Evropské observatoře pro vztahy mezi sociálními partnery (EIRO).

Účinnost evropského sociálního dialogu závisí na reprezentativnosti příslušných vnitrostátních aktérů v daném odvětví – účastníky evropského sociálního dialogu mohou být pouze dostatečně reprezentativní sdružení.

Vnitrostátní sdružení se považuje za příslušné zájmové sdružení pro dané odvětví, pokud splňuje tato kritéria: a) oblast působení sdružení se týká daného odvětví, b) sdružení se buď pravidelně účastní kolektivního vyjednávání v daném odvětví, nebo náleží k některému příslušnému evropskému zájmovému sdružení.

Evropské sdružení se považuje za příslušné zájmové sdružení pro dané odvětví, pokud je uvedeno na Komisi vedeném seznamu zájmových organizací, které mají být konzultovány za dané odvětví podle článku 154 SFEU, nebo se účastní evropského sociálního dialogu v daném odvětví nebo požádalo o konzultaci podle článku 154.

Definice odvětví

Pro účely této studie je odvětví elektřiny definováno podle statistické klasifikace ekonomických činností v Evropském společenství (NACE) (Rev. 2), aby se zajistila mezinárodní srovnatelnost zjištění. Konkrétněji je toto odvětví vymezeno kódem 35.1 klasifikace NACE (výroba, přenos a rozvod elektřiny).

Hospodářský kontext

Charakteristiky zaměstnanosti

Podle zprávy Evropské komise z roku 2010 je v Evropě v odvětví elektřiny zaměstnáno více než 800 000 osob. Většina pracovníků v tomto odvětví má status zaměstnance, přičemž převažuje práce na plný úvazek. Přibližně 78 % z těchto pracovníků jsou muži a 69 % pracovních sil má nízkou nebo střední úroveň vzdělání. Pokud jde o velikost podniku, existují velké rozdíly mezi zeměmi. Zatímco v některých zemích dominuje jedna nebo několik velkých společností, v jiných hrají menší společnosti významnější úlohu.

Nejnovější vývoj

V odvětví elektřiny dochází od druhé poloviny 90. let 20. století k restrukturalizaci, vyvolané liberalizací síťových odvětví v EU. První kroky směrem k restrukturalizaci byly podniknuty přijetím směrnice z roku 1996 (96/92/ES), po níž následovala další opatření v roce 2003 a poté ustanovení o úplné liberalizaci trhu, která vstoupila v platnost v roce 2007, a to i pro konečné uživatele v domácnostech. Nejdůležitějšími nedávnými evropskými iniciativami pro transformaci odvětví elektřiny jsou iniciativy obsažené ve „třetím balíčku“ pro další rozvoj a posílení vnitřního trhu s elektřinou a plynem z roku 2009, jakož i ve strategii pro podporu obnovitelných zdrojů energie, která byla přijata v roce 2001.

Výslovným cílem těchto právních předpisů bylo přinést prospěch odběratelům a podpořit zaměstnanost ve vysoce energeticky náročných odvětvích prostřednictvím nižších cen daných silnější hospodářskou soutěží. Současně však existovaly i obavy, že silnější hospodářská soutěž povede ke ztrátě pracovních míst a horším pracovním podmínkám v energetických podnicích. Závazek EU snížit emise skleníkových plynů o 20 % kromě toho vyžaduje velké technologické změny a vyvíjí tlak na pracovníky, pokud jde o potřebné dovednosti.

K dramatickému snižování zaměstnanosti vedly také technologické změny, jako je přechod k výrobě elektřiny méně náročné na pracovní sílu, rostoucí význam několika společností s vedoucím postavením na mezinárodním trhu a expanze do zahraničí (jakož i trend konsolidace menších komunálních podniků veřejných služeb).

Zastupování zájmů na vnitrostátní úrovni

Odborové svazy

Počty aktivních členů odborových svazů jsou v různých částech Evropy velmi odlišné – pohybují se od více než 2 061 198 členů (Ver.di v Německu) po pouhých několik desítek členů (SYVAIK na Kypru). Tyto značné odlišnosti odrážejí rozdíly ve velikosti hospodářství a rozsahu působnosti z hlediska členské základny, spíše než ve schopnosti získávat členy.

Celkem bylo v daném odvětví identifikováno 113 odborových svazů splňujících kritéria pro zařazení do studie reprezentativnosti, což odpovídá pluralitnímu systému. Ve dvou zemích (Řecku a Lotyšsku) byl v odvětví zaznamenán pouze jeden odborový svaz, v sedmi zemích dva svazy a ve dvou zemích tři svazy. Nicméně v 16 zemích je v daném odvětví evidováno čtyři nebo více odborových svazů a to svědčí o roztržité scéně. Ve 21 z 25 zemí, ve kterých existuje v daném odvětví více než jeden odborový svaz, se jejich působnost překrývá s působností všech nebo většiny ostatních svazů.

Organizace zaměstnavatelů

Celkem bylo v daném odvětví identifikováno 48 organizací zaměstnavatelů. Všechny tyto organizace, s výjimkou VAEU v Německu, jsou členy svazu EURELECTRIC (VAEU je do studie zařazena, protože prostřednictvím svých regionálních členských sdružení uzavírá kolektivní smlouvy). U tří z těchto organizací se jedná o společnosti, a nikoli o svazy zaměstnavatelů (EAC na Kypru, ΔΕΗ PPC v Řecku a Enemalta na Maltě). Tyto společnosti jsou zde pojímány jako svazy zaměstnavatelů, protože je v nich soustředěna největší část odvětví elektřiny v příslušných zemích, účastní se kolektivního vyjednávání a jsou členy evropského sociálního partnera EURELECTRIC.

V případě zaměstnavatelů je systém méně roztržité. V 15 zemích existuje jen jedna organizace zaměstnavatelů, v sedmi zemích dvě, ve dvou zemích tři a ve třech zemích čtyři organizace zaměstnavatelů. V sedmi zemích (Estonsku, Španělsku, Litvě, Lotyšsku, Polsku, Portugalsku a Spojeném království) se žádné z odvětvových sdružení zaměstnavatelů zařazených do studie neúčastní kolektivního vyjednávání. V Německu, Dánsku, Řecku, Maďarsku,

Irsku, Itálii, Nizozemsku a Polsku se kolektivního vyjednávání neúčastní vždy nejméně jedna ze zařazených organizací zaměstnavatelů. Obecně platí, že organizace sdružující podniky se mohou věnovat i jiným zájmům než těm, které souvisejí se vztahy mezi sociálními partnery.

V souladu s výše popsanými kritérii výběru jsou do studie zahrnuty všechny vnitrostátní organizace náležející ke svazu EURELECTRIC, tj. sdružení zaměstnavatelů na úrovni EU, bez ohledu na to, zda se účastní kolektivního vyjednávání.

Kolektivní vyjednávání

Pokrytí kolektivním vyjednáváním je v odvětví elektřiny poměrně vysoké. Přibližně 18 z 22 zemí s dostupnými údaji vykazuje pokrytí kolektivním vyjednáváním překračující 70 %. Zbývající země s dostupnými informacemi vykazují míru pokrytí kolektivním vyjednáváním mezi 40 % a 60 %.

Zastupování zájmů na evropské úrovni

Organizacemi v odvětví elektřiny, které jsou uvedeny na seznamu Evropské komise jako organizace sociálních partnerů, jež mají být konzultovány podle článku 154 SFEU, jsou svaz IndustriALL a federace EPSU (Evropská federace odborových svazů veřejných služeb), které zastupují zaměstnance, a svaz EURELECTRIC, jež zastupuje zaměstnavatele.

Svaz IndustriALL má 44 přímých členů (39 % odborových svazů identifikovaných v rámci studie) ve 24 členských státech, přičemž 43 z nich se účastní odvětvového kolektivního vyjednávání. Federace EPSU má 49 přímých členů (44 % odborových svazů identifikovaných v rámci studie) ve 24 členských státech a 48 z nich je zapojeno do odvětvového kolektivního vyjednávání. Konečně svaz EURELECTRIC má 30 přímých členů (62 % organizací zaměstnavatelů identifikovaných v rámci studie) ve 27 členských státech, přičemž 11 z nich se účastní odvětvového kolektivního vyjednávání.

Závěry

Analýzy odvětví elektřiny ve 27 zkoumaných zemích založené na přístupu shora dolů a zdola nahoru naznačují, že za nejdůležitější zástupce zaměstnavatelů a zaměstnanců v odvětví elektřiny v rámci celé EU je třeba považovat svaz IndustriALL a federaci EPSU (za zaměstnance) a svaz EURELECTRIC (za zaměstnavatele).

Další informace

Zprávu *Representativeness of the European social partner organisations: Electricity sector* (Reprezentativnost evropských organizací sociálních partnerů: odvětví elektřiny) naleznete na adrese <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/TN1305028S/index.htm>.

S žádostmi o další informace se můžete obrátit na Camillu Galli da Bino, pracovníci pověřenou poskytováním informací, prostřednictvím e-mailové adresy gdb@eurofound.europa.eu